

Innst. 33 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 3:10 (2013–2014)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Navs arbeidsrettede oppfølging av personer med ned- satt arbeidsevne

Til Stortinget

1. Sammendrag

Målet med undersøkelsen har vært å vurdere i hvilken grad innføring av ny oppfølgingsmetodikk i arbeids- og velferdsetaten har bidratt til at personer med nedsatt arbeidsevne får bedre oppfølging og kommer raskere i arbeid. Undersøkelsen omfatter perioden 2008–2013, med gjennomgang av enkeltsaker fra perioden 2010–2012. Ny oppfølgingsmetodikk ble innført i mars 2010 med blant annet bruk av arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner. Fra samme tidspunkt ble det innført en ordning med arbeidsavklaringspenger, som erstatning for rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad.

En betydelig del av arbeids- og velferdsetatens personalressurser benyttes til veilednings- og oppfølgingstjenester for personer med nedsatt arbeidsevne. Bakgrunnen for undersøkelsen er at arbeids- og velferdsetaten har en målsetting om å få flere personer med nedsatt arbeidsevne i arbeid. Overgangen til arbeid har vært stabil over tid, og det er samtidig rapportert om utfordringer knyttet til gjennomføring av Nav-reformen på flere områder.

Undersøkelsen har tatt utgangspunkt i relevante vedtak og forutsetninger fra Stortinget fra 2006.

Rapporten ble forelagt Arbeids- og sosialdepartementet ved brev 18. februar 2014. Departementet har i brev 20. mars 2014 gitt kommentarer til rapporten.

Kommentarene er i hovedsak innarbeidet i rapporten og i dette dokumentet.

1.1 Hovedfunn

- Målet om å få flere med nedsatt arbeidsevne i arbeid er ikke nådd.
- Det tar lang tid å avklare personer med nedsatt arbeidsevne.
- Det er rettet for liten oppmerksomhet mot brukernes muligheter for arbeid.
- Det er svak styring av kvaliteten i oppfølgingsarbeidet ved Nav-kontorene.

1.2 Riksrevisjonens merknader

1.2.1 Målet om flere med nedsatt arbeidsevne i arbeid er ikke nådd

Innføringen av ny oppfølgingsmetodikk rettet mot personer med nedsatt arbeidsevne i 2010 har ikke ført til at flere i målgruppen kommer i arbeid. Undersøkelsen viser at blant personene som fikk nedsatt arbeidsevne i 2010, var det færre som var kommet i arbeid i løpet av to år, sammenlignet med de som fikk nedsatt arbeidsevne i 2008.

Undersøkelsen viser at 23 prosent av de som fikk nedsatt arbeidsevne i sommerhalvåret 2008, hadde overgang til arbeid i løpet av to år. Tilsvarende andel var 20 prosent for de som fikk nedsatt arbeidsevne i samme periode i 2010. Etter ytterligere ett år var andelen med overgang til arbeid økt til 24 prosent for 2010-populasjonen. Det betyr at etter tre år med ny oppfølgingsmetodikk har om lag en fjerdedel av personene som fikk nedsatt arbeidsevne sommerhalvåret 2010, kommet i arbeid.

Målet om å få flere med nedsatt arbeidsevne over i arbeid er foreløpig ikke nådd. Riksrevisjonen mener dette reiser spørsmål ved hvor langt arbeids- og vel-

ferdsetaten har kommet med innføring av ny meto-
dikk.

1.2.2 Det tar lang tid å avklare personer med nedsatt arbeidsevne

Om lag halvparten av de som fikk nedsatt arbeidsevne i sommerhalvåret 2010, var fortsatt under oppfølging av Nav etter tre år.

Det var en vesentlig større andel av 2010-populasjonen enn av 2008-populasjonen som fortsatt var under oppfølging to år etter at arbeidsevnen ble nedsatt (58 mot 47 prosent). Det var også færre i 2010-populasjonen som ble avklart tidlig. I løpet av det første halvåret hadde 11 prosent av 2010-populasjonen avgang fra nedsatt arbeidsevne, mot 23 prosent av 2008-populasjonen.

Når det brukes lang tid på å avklare brukerne, vil antallet brukere under oppfølging stadig øke over tid. Riksrevisjonen viser til at det tok lang tid å avklare de som før 1. mars 2010 mottok rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad, og konstaterer at oppfølgingen tar enda lengre tid for brukere med arbeidsavklaringspenger. En opphopning av brukere med nedsatt arbeidsevne vil blant annet føre til økende press på veilederressursene i arbeids- og velferdsetaten, og at brukere ikke får den nødvendige bistand for å komme i arbeid.

For 44 prosent av brukerne i 2010-populasjonen gikk det over et halvt år før det ble utarbeidet en aktivitetsplan, og 18 prosent hadde ikke fått utarbeidet noen aktivitetsplan i løpet av to år. Når det tar så lang tid å få på plass en plan, vil oppfølgingen av bruker ikke bli tilstrekkelig målrettet. Undersøkelsen viser også at det har vært en nedgang i andelen som har vært på tiltak i løpet av tre år (51 prosent i 2008-populasjonen mot 47 prosent av 2010-populasjonen).

Når det tar lang tid å komme i gang med oppfølgingen og arbeidsrettede tiltak, kan det svekke den enkeltes motivasjon og tro på at det er mulig å komme ut i arbeid. En eventuell tilknytning til arbeidslivet kan svekkes, og veien tilbake til arbeid blir vanskeligere.

1.2.3 Det er rettet for lite oppmerksomhet mot brukernes muligheter for arbeid

Oppfølgingen av brukerne er ikke tilstrekkelig arbeidsrettet. I om lag halvparten av arbeidsevnevurderingene fra 2010 ble ikke arbeidsevnen vurdert med tanke på mulighetene for arbeid – selv om faktainformasjon om personens helse, utdanning og arbeidserfaring var tilgjengelig. Det betyr at mulighetene på arbeidsmarkedet ikke ble vurdert i forhold til personens ressurser og helsemessige begrensninger. Det synes å være noe bedring i arbeidsevnevurderingene fra 2010 til 2012, men også for de nyeste arbeidsevnevurderingene manglet 39 prosent vurde-

ringer av arbeidsevnen sett i forhold til muligheter i arbeidsmarkedet. I om lag halvparten av arbeidsevnevurderingene manglet det informasjon om arbeidslivsforhold og situasjonen på arbeidsmarkedet. Dette betyr at arbeidsevnevurderingene i for liten grad synliggjør personens ressurser og muligheter med tanke på kravene som stilles i arbeidslivet.

Arbeidsevnevurderingene skal også danne grunnlag for vurdering av om brukerne fyller vilkårene for arbeidsavklaringspenger, noe som kan gjøre brukerne tilbakeholdne med å peke på hva de mestrer og hvilke typer yrker som kan være aktuelle. Samtidig bidrar legeerklæringene lite til å belyse funksjonsevne og arbeidsmuligheter.

Etter Riksrevisjonens vurdering utnyttes ikke potensialet i arbeidsevnevurderingene godt nok. Konsekvenser av svake arbeidsevnevurderinger blir at brukers arbeidsevne, og hvilke arbeidsoppgaver og yrker det er realistisk å ha som målsetting, forblir uavklart langt ut i oppfølgingsprosessen.

Mangelen på relevant informasjon om arbeidsmarkedet får videre konsekvenser for om veileder klarer å trekke fram arbeidsmuligheter som kan konkretiseres og forfølges videre i aktivitetsplanen.

Både veiledere og ledere framhever at mangelfull kunnskap om arbeidsmarkedet og arbeidslivsforhold har vært en vedvarende utfordring i etaten. Etter Riksrevisjonens vurdering er kunnskap om arbeidsmarkedet og hva som kreves i ulike yrker en forutsetning for å kunne jobbe målrettet mot aktuelle yrker for den enkelte bruker.

En stor del av aktivitetsplanene bar preg av å være en beskrivelse av nåsituasjonen framfor en plan for framtidig oppfølging for å oppnå konkrete mål. Mange aktivitetsplaner var også mangelfulle når det gjaldt tidsperspektiv, ansvars plassering, frister, oppfølgingspunkter og forventninger til brukers aktivitet. Dette betyr at det blir få konkrete forhold å følge opp i kontakten mellom bruker og veileder, og at planene blir lite forpliktende som planleggingsverktøy både for veileder og bruker. Etter Riksrevisjonen, vurdering bidrar dette til at oppfølgingen i liten grad blir individuelt rettet, og til at aktivitetsplanen i praksis ikke blir brukt til å understøtte oppfølgingen.

I 38 prosent av sakene var den dokumenterte dialogen mellom veileder og bruker, i form av møter eller telefonsamtaler, sjeldnere enn én gang i året. Gjennomgangen viser videre at det er lite kontinuitet i kontakten mellom Nav og bruker i løpet av den toårsperioden som er undersøkt, og det gjør det vanskelig å realisere målsettingen om brukerinvolvering.

Inntrykket av manglende kontinuitet og målrettethet i oppfølgingen forsterkes av at det i mange saker ikke er dokumentert justeringer underveis i oppfølgingsarbeidet. I mange saker er det utarbeidet flere aktivitetsplaner over tid. I en tredel av sakene

var etterfølgende aktivitetsplaner en kopi av den første, selv om det framgikk tydelige behov for endringer, enten i legeerklæring eller i rapportering fra tiltaksarrangør, i flere av sakene. I mange saker var det lange perioder uten kontakt mellom veileder og bruker, og et betydelig antall brukere hadde ikke kontakt med veileder i forkant av aktivitetsplanen. Kvaliteten på aktivitetsplaner er ikke forbedret fra 2010 til 2012.

Manglende justering av aktivitetsplaner medfører risiko for at bruker blir for lenge i tiltak som ikke virker, eller at bedringer i helsen som kan gjøre arbeidsrettede tiltak mulig, ikke fanges opp. Riksrevisjonen mener undersøkelsen viser at potensialet i aktivitetsplanen ikke utnyttes godt nok i prosessen for å få bruker i arbeid.

1.2.4 Det er svak styring av kvaliteten i oppfølgingsarbeidet ved Nav-kontorene

Det er gjennomført en rekke tiltak fra arbeids- og velferdsetatenes side for å forbedre oppfølgingen av personer med nedsatt arbeidsevne, blant annet innføring av ny standard for brukerrettet oppfølging fra 2013. Riksrevisjonens undersøkelse viser at etaten tre år etter innføring av ny metodikk og arbeidsavklaringspenger ikke har nådd målet om en bedre oppfølging, og at brukerne samtidig er under oppfølging av Nav i lengre tid enn før.

Riksrevisjonen vil peke på at det er vanskelig å vurdere om den nye oppfølgingsmetodikken vil føre til at flere med nedsatt arbeidsevne kommer i arbeid, så lenge metodikken ennå ikke praktiseres som forutsatt.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har vært kjent med flere av utfordringene som etaten har hatt når det gjelder arbeidsrettet oppfølging, og har også rapportert om utfordringene til departementet.

Det har vært gjennomført eksterne evalueringer av arbeidsevnevurderingene, men det har ikke systematisk vært innhentet informasjon om kvaliteten i oppfølgingsarbeidet for øvrig. Etter Riksrevisjonens vurdering er kvalitet i oppfølgingen helt sentralt for å kunne nå målet om flere i arbeid.

Ingen av de undersøkte kontorene har kontrollert kvaliteten på aktivitetsplanene, og lederne følger ikke systematisk opp kvaliteten i oppfølgingsarbeidet. Mangel på systematiske kvalitetskontroller fører til at svakheter ikke oppdages og rettes opp, og at mange personer dermed ikke får god oppfølging. Oppfølgingsarbeidet er Nav-kontorenes kjernevirksomhet. For å kunne sikre god kvalitet i oppfølgingen mener Riksrevisjonen at lederne ved Nav-kontorene har et ansvar for å etablere systemer for internkontroll som gjør det mulig å følge opp kvaliteten i arbeidet.

Nav-kontorene har vesentlige mangler når det gjelder veilederkompetanse og kunnskap om arbeids-

markedet, samtidig som kunnskap om og tett kontakt med arbeidsmarkedet er en forutsetning for å få personer med nedsatt arbeidsevne over i arbeid. Ledelsen har ansvar for å sikre tilstrekkelig kompetanse ved Nav-kontoret. Til tross for at det har vært satset på opplæring i arbeidsevnevurderinger, viser undersøkelsen at det fortsatt er store mangler. Riksrevisjonen finner derfor grunn til å reise spørsmål om kompetansetiltakene er tilstrekkelig fulgt opp fra ledelsens side.

Kunnskapsgrunnlaget for oppfølgingen av personer med nedsatt arbeidsevne er ikke godt nok. Kunnskap om hvilken form for oppfølging og hvilke typer arbeidsrettede tiltak som har effekt for ulike brukergrupper, er avgjørende for å få flere over i arbeid. Arbeids- og velferdsdirektoratet har som fagdirektorat en rolle for å utvikle veiledninger og beskrivelser av god praksis, og for å framskaffe kunnskap og formidle hva forskning og praksis viser har god effekt for brukerne.

1.3 Riksrevisjonens anbefalinger

- Arbeids- og sosialdepartementet bør skaffe seg bedre informasjon om hvorfor det har vært en reduksjon i andelen som avklares tidlig. Riksrevisjonen anbefaler økt oppmerksomhet mot tiltak som kan bidra til å redusere tiden personer med nedsatt arbeidsevne er under oppfølging av Nav. Etter Riksrevisjonens vurdering er dette viktig for å kunne oppnå de ønskede effektene av den nye metodikken og innføringen av arbeidsavklaringspenger.
- Riksrevisjonen anbefaler en styrking av den arbeidsrettede oppfølgingen i arbeids- og velferdsetaten. Riksrevisjonen mener at det blant annet er behov for
 - mer konkret og helhetlig planlegging av oppfølgingsarbeidet
 - mer forpliktende aktiviteter for brukeren og justering av de tiltakene som iverksettes
 - større oppmerksomhet mot arbeidsmuligheter i oppfølgingen
- Riksrevisjonen mener at metodikken må praktiseres etter intensjonene, før man kan vurdere om metodikken er hensiktsmessig for å få flere i arbeid. For å sikre god utvikling av kvaliteten i oppfølgingen av personer med nedsatt arbeidsevne anbefaler Riksrevisjonen en
 - styrking av veilederkompetansen
 - styrking av kunnskapen om arbeidsmarkedet
 - styrking av ledelseskompetansen ved Nav-kontorene
 - større vektlegging av kvalitetsutvikling ved Nav-kontorene
- Arbeids- og sosialdepartementet bør sørge for at oppfølgingen av personer med nedsatt arbeids-

evne blir mer kunnskapsbasert. Arbeids- og velferdsdirektoratet bør styrke den faglige styringen av arbeids- og velferdsetaten. Kvalitetsmålinger bør være en integrert del av den interne styringen.

1.4 Departementets oppfølging

Statsråden viser i sitt svar til at han ikke er fornøyd med resultatene på området. Det er derfor en prioritert oppgave å finne løsninger som gjør at flest mulig med nedsatt arbeidsevne kommer ut i jobb. Ekspertgruppen som nå har fått i oppdrag å gjennomgå Nav, har også et klart mandat om å vurdere tiltak som er nødvendige for at Nav skal lykkes bedre i arbeidet med å gi brukerne den nødvendige bistand for å komme i jobb.

Det er ifølge departementet satt i gang arbeid for å utvikle et enklere og mer effektivt tiltakssystem. Enkelte forslag er sendt på offentlig høring, mens det videre arbeidet vil kunne ut i en melding til Stortinget.

Statsråden opplyser videre at Arbeids- og velferdsdirektoratet har fått i oppdrag å utvikle statistikk over ventetid fra behovsvurdering og fram til tiltaksstart for personer med nedsatt arbeidsevne. Statistikken, som forventes å foreligge til rapporteringen i 2014, vil ifølge statsråden gi bedre kunnskapsgrunnlag om ventetid og gjøre arbeids- og velferdsetaten bedre i stand til å prioritere dem med størst behov for bistand og de som har ventet lengst.

Arbeids- og velferdsetaten har ifølge statsråden allerede satt i verk flere tiltak for å styrke arbeidet på flere av de punktene Riksrevisjonen tar opp. Statsråden viser til Langsiktig plan for oppfølgingsarbeidet i Nav, og presiserer viktigheten av å etterleve og måle effekten av standard for arbeidsrettet brukeroppfølging som nå er implementert i alle fylker. Standarden vil ifølge statsråden kunne øke oppmerksomheten og bevisstheten om behovet for å styrke arbeidsevnevurderingene og etablere forpliktende aktivitetsplaner.

Nav-kontorene må ifølge statsråden ha god markedskompetanse og god kontakt med arbeidsgiverne slik at de kan tilpasse seg arbeidsgivernes behov ut fra lokale forhold. For å kunne målrette arbeids- og velferdsetatens oppfølgingsarbeid bedre, er det ifølge statsråden behov for god kunnskap om både brukere og arbeidsmarked og om hvilke tiltak som virker.

Statsråden nevner innføring av en felles plattform for ledelse, veiledning og arbeidsmarkedskompetanse og kvalitetsmålinger som tiltak som forventes å øke kvaliteten i oppfølgingsarbeidet. Også iktmoderniseringen forventes å gi positive effekter, gjennom blant annet å frigjøre ressurser til oppfølgingsarbeidet.

Statsråden erkjenner behovet for en mer kunnskapsbasert oppfølging av personer med nedsatt arbeidsevne. Statsråden viser til at det er en pågående

dialog mellom departementet og direktoratet om dette, både når det gjelder oversikt over eksisterende kunnskap og behov for kunnskapsutvikling. Statsråden viser også til etableringen av en kunnskapsstab i Arbeids- og velferdsdirektoratet, og påpeker viktigheten av at Arbeids- og velferdsdirektoratets faglige styring av arbeids- og velferdsetaten blir styrket.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard og lederen Martin Kolberg, fra Høyre, Erik Skutle og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Kenneth Svendsen og Helge Thorheim, fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, fra Senterpartiet, Gerd Eli Berge, fra Venstre, Abid Q. Raja, fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, har merket seg at målet med undersøkelsen har vært å vurdere i hvilken grad innføring av ny oppfølgingsmetodikk i arbeids- og velferdsetaten har bidratt til at personer med nedsatt arbeidsevne får bedre oppfølging og kommer raskere i arbeid. Formålet med den nye metodikken var å få en mer målrettet og individuelt tilpasset oppfølging og bruk av arbeidsrettede tiltak, der tilnærmingen til den enkelte bruker vendes fra å fokusere på hans eller hennes begrensninger til å fokusere på vedkommendes ressurser og muligheter.

Komiteen vil understreke at det over lang tid har vært et sentralt mål å få flere personer med nedsatt arbeidsevne i arbeid. Antall personer med nedsatt arbeidsevne i perioden 2010–2013 har vært i overkant av 200 000. Til tross for at en betydelig del av arbeids- og velferdsetatens personalressurser benyttes til veilednings- og oppfølgingstjenester for personer med nedsatt arbeidsevne, og man disponerer årlige bevilgninger på om lag 40 mrd. kroner, må komiteen konstatere at arbeids- og velferdsetaten ikke har lyktes godt nok med å få flere personer med nedsatt arbeidsevne i arbeid.

Komiteen har merket seg at undersøkelsen belyser problemstillinger omkring hvilken betydning innføringen av ny metodikk for oppfølging har hatt for det overordnede mål om å få flere i arbeid, i hvilken grad arbeidsevnevurderingene inneholder tilstrekkelig og relevant informasjon for å vurdere brukernes arbeidsevne og bistandsbehov, i hvilken grad oppfølgingen av den enkelte bruker er tilstrekkelig arbeidsrettet, og forklare ev. svakheter i oppfølgingen av den enkelte bruker og manglende overgang til arbeid.

Komiteen har merket seg Riksrevisjonens hovedfunn og tilrådinger:

- Målet om å få flere med nedsatt arbeidsevne i arbeid er ikke nådd.
- Det tar lang tid å avklare personer med nedsatt arbeidsevne.
- Det har vært for liten oppmerksomhet mot brukernes muligheter for arbeid.
- Svak styring av kvaliteten i oppfølgingsarbeidet ved Nav-kontorene.

Komiteen har videre merket seg at innføring av den nye oppfølgingsmetodikken ikke førte til at flere av brukerne i 2010-populasjonen sammenliknet med brukerne fra 2008-populasjonen var kommet i arbeid. Bare i underkant av 25 prosent av personene som fikk redusert arbeidsevne sommerhalvåret 2010, er kommet i arbeid.

Komiteen viser til at det tar lang tid å avklare personer med nedsatt arbeidsevne, og i løpet av første halvår var det kun 11 prosent av 2010-populasjonen som hadde avgang fra nedsatt arbeidsevne, mens tilsvarende tall fra første halvår i 2008 var 23 prosent. For 44 prosent av brukerne gikk det over et halvt år før det i det hele tatt ble utarbeidet en aktivitetsplan blant brukerne som ble undersøkt fra 2010. Hele 18 prosent hadde fortsatt ikke fått utarbeidet noen aktivitetsplan etter to år. Dette kan bidra til en alvorlig svekkelse av den enkeltes motivasjon og tro på at det er mulig å komme ut i arbeid. En mulig tilknytning til arbeidslivet svekkes, og vegen tilbake til arbeid blir gjort enda vanskeligere.

Komiteen mener det er urovekkende at Nav i sin oppfølging av den enkelte bruker er for lite arbeidsrettet. I om lag halvparten av arbeidsevnevurderingene fra 2010 ble ikke arbeidsevnen engang vurdert med tanke på mulighetene for arbeid, selv om relevant faktainformasjon var tilgjengelig. Komiteen vil uttrykke bekymring for mangelfulle arbeidsevnevurderinger som i for liten grad synliggjør personens ressurser og muligheter med tanke på kravene arbeidslivet stiller. Konsekvensene er at det går unødvendig lang tid før man får til nødvendige avklaringer rundt hvilke arbeidsoppgaver og yrker det er realistisk å ha som målsetting. I stedet for å lage aktivitetsplaner med deltakelse i arbeidslivet som målsetting, blir disse i stor grad en beskrivelse av nåsituasjonen, lite forpliktende som planleggingsverktøy og i liten grad individuelt rettet.

Komiteen vil peke på at dette inntrykket forsterkes ved at Riksrevisjonen konstaterer at innholdet i aktivitetsplanene ikke var forbedret fra 2010 til 2012. Fortsatt manglet mer enn 60 prosent av aktivitetsplanene som ble utarbeidet i 2012 en beskrivelse

av et fullstendig løp fram mot avklaring av mulighetene for arbeid.

Komiteen er også bekymret for den manglende brukerinvolvering Riksrevisjons undersøkelse kan konstatere. Mangelfull oppdatering og lite kontinuitet i kontakten mellom brukerne og Nav vanskeliggjør målsettingen om brukerinvolvering og dermed også mulighetene for at bruker blir for lenge i tiltak som ikke virker og slik bidrar til å redusere mulighetene for å komme tilbake til arbeidslivet.

Komiteen vil bemerke at uten konkrete mål for den enkelte bruker vil det ikke kunne ytes målrettet hjelp. Dette problematiseres ytterligere ved at Riksrevisjonens funn viser at oppfølging fra veileder, gjennom telefonsamtaler eller møter, er nesten fraværende for mange i denne gruppen. Dette er lite tilfredsstillende for de personene som opplever manglende oppfølging fra det offentlige, og bidrar heller ikke til at offentlige midler benyttes på en optimal måte.

Komiteen registrerer at det har vært vanskelig for Riksrevisjonen å vurdere om den nye oppfølgingsmetodikken vil føre til at flere med nedsatt arbeidsevne kommer i arbeid. Årsaken er en praksis som ikke tar den nye metodikken på alvor. Dette gjelder vesentlige forhold som

- manglende kvalitet i oppfølgingsarbeidet og dermed også mangelfull oppfølging av målgruppen
- mangelfull kunnskap om arbeidsmarkedet og arbeidslivsforhold for å vurdere mulighetene for å komme i arbeid
- manglende veilederkompetanse og kunnskapsgrunnlag for oppfølging av personer med nedsatt arbeidsevne

Komiteen har likevel merket seg at Riksrevisjonen slår klart fast at etaten tre år etter innføring av ny metodikk ikke har nådd målet om bedre oppfølging av brukerne.

Komiteen er enig med Riksrevisjonen i at Arbeids- og sosialdepartementet bør skaffe seg bedre informasjon om årsakene til en reduksjon av antall tidlig-avklaringer og komme opp med tiltak som kan redusere tiden personer med nedsatt arbeidsevne er under oppfølging av Nav.

Komiteen registrerer at selv om virkemidler og politiske tiltak har vært til stede i en årrekke, har implementeringen hos Nav og bruk av oppfølgingsmetodikken ikke ført til ønskede resultater. Komiteen forventer at departementet i styringsdialogen med Nav sørger for at det opprettes møteplasser hvor førstelinjen og systemutviklere sammen finner en operativ løsning på dette.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens anbefaling om en styrking av den arbeidsrettede oppfølgingen i arbeids- og velferdsetaten.

Komiteen er også enig med Riksrevisjonen om at veilederkompetansen bør styrkes, samt at kunnskapen om arbeidsmarkedet blir bedre og at ledelseskompetansen og kvalitetsutviklingen i sin helhet kan vektlegges i langt større grad enn tilfellet er i dag.

Komiteen støtter Riksrevisjonens anbefaling om at den faglige styringen av Arbeids- og velferdsdirektoratet bør styrkes slik at oppfølgingen av personer med nedsatt arbeidsevne blir mer kunnskapsbasert.

Komiteen er bekymret over at oppfølgingen av en sårbar gruppe mennesker har så store mangler som undersøkelsen fra Riksrevisjonen avdekker, og at utviklingen i perioden fra 2010 til 2012 viser en negativ utvikling i forhold til sentrale indikatorer som lengre avklaringsstid og færre mennesker med nedsatt arbeidsevne ut i arbeid.

Komiteen vil understreke at markedskompetanse og kunnskap om hva som kreves i ulike yrker, er grunnleggende for å kunne vurdere mulighetene for å komme i arbeid. Det er derfor urovekkende at både veiledere og ledere i Nav peker på at mangelfull kunnskap om arbeidsmarkedet og arbeidslivsforhold har vært en vedvarende utfordring i etaten. Både de som trenger tjenestene Nav yter og de som utfører dem, er avhengig av at kunnskap om arbeidsmarkedet løpende blir ervervet av førstelinjen. Komiteen mener statsråden bør iverksette tiltak slik at de som skal yte tjenesten, får den kunnskap og de virkemidler de trenger for å kunne gjøre det.

Komiteen konstaterer at statsråden er tydelig på at han ikke er tilfreds med resultatene som er oppnådd.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at statsråden har satt i gang arbeid med å utvikle et enklere, mer kunnskapsbasert og effektivt tiltakssystem i tillegg til en styrking av den faglige styringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker behovet for å sørge for et faglig godt, resultatorientert og langsiktig orientert tiltaksapparat. Disse medlemmer mener det er vesentlig at det varslede arbeidet med sammenslåing av tiltak ikke må føre til kommersialisering av en sektor der profittmotiv vil redusere kvaliteten og langsiktigheten i arbeidet.

Komiteen forutsetter at de funn og tilrådinger som framkommer i Riksrevisjonens rapport blir hensyntatt og fulgt opp i et målrettet arbeid for å bedre mulighetene for å få flere personer med nedsatt arbeidsevne i arbeid.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:10 (2013–2014) – Riksrevisjonens undersøkelse av Navs arbeidsrettede oppfølging av personer med nedsatt arbeidsevne – vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 4. november 2014

Martin Kolberg

leder

Hans Fredrik Grøvan

ordfører

